

PŘEDMLUVA

1. EKOLOGIE A GEOGRAFIE	7
2. KRAJINA	7
2.1. Krajinná sféra, krajina, životní prostředí	7
2.2. Vlastnosti krajiny	8
2.3. Činitelé a procesy přetvářející krajinu	9
2.4. Typy krajiny	9
2.4.1. Přírodní krajina	
2.4.2. Kulturní krajina	
2.4.3. Typy krajiny podle hospodářského využití	
2.5. Funkce kulturní krajiny	10
2.6. Ochrana krajiny a životního prostředí	11
3. SLOŽKY KRAJINY A ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	11
3.1. Neživé (abiotické) složky prostředí	12
3.1.1. Slunce a jeho záření	
3.1.2. Atmosféra	
3.1.3. Hydrosféra	
3.1.4. Litosféra, pedosféra a kryosféra	
3.2. Živé (biotické) složky prostředí. Biosféra	14
4. KRAJINA A ČINNOST ČLOVĚKA	16
4.1. Socioekonomické procesy přetvářející krajinu	16
4.2. Změny v krajině vyvolané činností člověka v minulosti	16
4.3. Současné vlivy hospodářské činnosti člověka na krajinu	17
4.4. Těžba nerostných surovin a její vliv na krajinu a životní prostředí	17
4.4.1. Těžební procesy v krajině	
4.4.2. Těžba uhlí	
4.4.3. Těžba rašeliny	
4.4.4. Těžba tekutých a plyných paliv	
4.4.5. Těžba rud	
4.4.6. Těžba stavebních, keramických a sklářských surovin	
4.5. Průmysl a jeho vliv v krajině a význam lesů	20
4.7.2. Proměny lesů vlivem hospodářské činnosti člověka	
4.7.3. Lesy v České republice a jejich problémy	
4.6. Zemědělství a jeho vliv na krajinu a životní prostředí (RNDr. Antonín Götz, CSc.)	25
4.6.1. Problémy zemědělství ve světě a v České republice	
4.6.2. Zemědělské procesy v krajině	
4.7. Lesnictví a jeho vliv na krajinu a životní prostředí	31
4.7.1. Leshospodářské procesy v krajině	
4.7.2. Proměny lesů vlivem hospodářské činnosti člověka	
4.7.3. Lesy v České republice a jejich problémy	
4.8. Vodní hospodářství a jeho vliv na krajinu a životní prostředí	33
4.8.1. Vodohospodářské procesy v krajině	
4.8.2. Odvodňování krajiny	
4.8.3. Zavlažování krajiny	
4.8.4. Protierozní opatření	

4.8.5. Zdroje pitné vody a jejich ochrana	
4.8.6. Úpravy vodních toků a budování vodních nádrží	
4.9. Urbanizace a její vliv na krajinu a životní prostředí	35
4.9.1. Urbanizace a její vývoj	
4.9.2. Urbanizační procesy a jejich důsledky v krajině	38
4.10. Doprava a její vliv na krajinu a životní prostředí	
4.10.1. Dopravní procesy v krajině	
4.10.2. Železniční doprava	
4.10.3. Silniční doprava	
4.10.4. Potrubní doprava	
4.10.5. Říční doprava	
4.10.6. Námořní doprava	
4.10.7. Letecká doprava	
4.11. Cestovní ruch a rekreace a jejich vliv na krajinu a životní prostředí	40
4.11.1. Význam cestovního ruchu a rekreace pro člověka a společnost	
4.11.2. Specifické rysy a problémy cestovního ruchu a rekreace ve vztahu ke krajině a životnímu prostředí v České republice	
4.11.3. Negativní vlivy cestovního ruchu na krajinu a životní prostředí	
4.11.4. Opatření k ochraně krajiny před živelným cestovním ruchem a rekreací	

5. SVĚTOVÉ EKOLOGICKÉ PROBLÉMY 42

5.1. Narušování ozonové vrstvy atmosféry	42
5.2. Znečišťování ovzduší	43
5.3. Skleníkový efekt. Klimatické změny	45
5.4. Kyselá atmosférická depozice	46
5.5. Snižování úrodnosti půd. Rozšiřování pouští	47
5.6. Znečišťování zdrojů sladké vody	48
5.7. Znečišťování oceánů a moří	48
5.8. Ubývání lesů. Nedostatek palivového dřeva	49
5.9. Snižování biologické rozmanitosti (biodiverzity)	49
5.10. Spotřeba energie	50
5.11. Odpady. Nebezpečí z odpadních látek, chemikálií a patogenních látek	50
5.12. Populační exploze	51

6. OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ 53

6.1. Trvale udržitelný rozvoj - nový typ hospodářského vývoje	53
6.2. Ochrana životního prostředí a trvale udržitelný rozvoj na mezinárodní a státní úrovni	54
6.3. Evropská unie a životní prostředí	56
6.4. Systém péče o životní prostředí v České republice	57
6.4.1. Právní základna péče o životní prostředí	
6.4.2. Orgány státní správy životního prostředí	
6.5. Mezinárodní závazky a spolupráce České republiky v péči o životní prostředí	58

POUŽITÁ LITERATURA 61

Autorem textu je RNDr. Miloslav Štulc s výjimkou kapitoly 4.6., jejímž autorem je RNDr. Antonín Götz, CSc.

Kapitola 5.12. byla napsána s použitím podkladů zpracovaných RNDr. Dagmar Bartoňovou.

Kapitola 6.4. byla napsána s použitím podkladů zpracovaných RNDr. Stanislavem Mikulou.

Mapy, tabulky a schémata zpracoval, vybral a upravil RNDr. Antonín Götz, CSc.